

стыта на „народа“. „Учебното дѣло“ ужъ е „народно дѣло“, пъкъ народътъ никакъ или много слабо се интересува отъ него. Това озадачи сдруженото учителство. То почна да се пита, да търси разгatkата на този сънъ у „народа“. Едни почнаха да казватъ: „Не може народътъ да бжде врагъ на просвѣщението и на учителството“. Тукъ има нѣкакво недоразумение. Грѣшката трѣбва да бжде у насъ. Една голѣма частъ отъ сдруженото учителство, подучено отъ собствения си опитъ, че „народътъ“ по вечернитѣ училища и пр. слуша съ най-голѣмо внимание въпроси, относящи се до неговото гражданско и политическо положение, намѣри причината за неуспѣха на дейността си за умственото развитие и нравственото повдигане на „народа“ въ умствената храна, която му се дава. Така изпъква на сцената въпроса: „чиста наука“ ли да се дава на „народа“, или познания по гражданското и политическото му положение? Науката — целъ, или науката за срѣдство трѣбва да се смѣта?

Тѣзи разногласия се бѣха очертали още презъ първата година. Вториятъ конгресъ на Съюза ги смутолеви и прекри, обаче, не за дълго. Варненското дружество скоро почна да издава своя в. „Учителско движение“, и канонадата започна по всички линии. Страститѣ се разгорещиха. Въ III конгресъ (1897 год.) се взе една примирителна резолюция, но веднага следъ конгреса препирната взе остъръ край: стариятъ управителенъ комитетъ отказа да предаде дѣлата, вестника, касата и ржководството на новоизбрания управ. комитетъ, защото отъ последния си подали оставката нѣкои отъ членоветѣ и като така не билъ въ *пъленъ съставъ*. Новиятъ управ. комитетъ, макаръ и въ „непъленъ съставъ“, почна да действа, да издава вестникъ съ същото име, в. „Учителски другаръ“, и кани дружествата да влѣзатъ въ сношение съ него. Така имаме два управ. комитети и два вестника. Всички онѣзи, които се групираха около стария управ. к-тъ, бидоха наречени „*К. клитани*“, а всички привърженици на новия управ. к-тъ бѣха наречени „*матроси*“. И дветѣ страни се разгорещиха и почнаха взаимно да се обвиняватъ. За забелѣзване е, че и тогазъ обвиниха Социалдемократическата партия (тя тогава още не бѣ разцѣпена) въ „зли намѣрения“ спрѣмо Съюза, както бѣ обвинена въ X конгресъ (1904 год.) и презъ 1905 год. при излизането на учителитѣ социалдемократи отъ Съюза, и както днесъ се сипятъ хули и клевети отъ общодѣлцитѣ срещу профопозицията и я наричатъ болшевишка, сталинска и пр. А това обвинение не бѣ и днесъ не е нищо друго, освенъ една маневра за защита и за заблуждаване на съюзеното учителство.

Отъ начало, въ спора и еднитѣ и другитѣ не оспорваха поставената отъ I конгресъ на Съюза целъ. Спорътъ бѣ въ нейното разбиране. Хората около в. „Учителски другаръ“, органъ на Б У С, твърдѣха, че „*цельта на просвѣщението не е и не може да бжде да научи масата да се бори за своето материално благо и да презира своето сегашно положение, а да весели сърдцето и да обогороди характера на народа*“ („Уч. другаръ“, год. III. бр. 1). На „народа“ не трѣбва да се даватъ политико-икономически познания, защото политиката е „калъ“, защото това е „низкопробно“ партизанство и т. н. Но за тази целъ има и цѣло едно министерство. Тогазъ?